

Nr 910

Av herr **Holmberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 100, med förslag till förordning om mervärdeskatt, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 1162 i Andra kammaren)

När allmänna skatteberedningen år 1964 framlade förslag om en omläggning av den generella indirekta beskattningen från s. k. oms till mervärdeskatt, utgjorde detta ett led i en större skattereform. I enlighet med de av finansministern utfärdade direktiven förordade beredningen en betydande överflyttning från direkt till indirekt beskattning, innefattande bl. a. en relativt långt gående lättnad av progressionen i de statliga skatteskalorna samt höjning av ortsavdragen. Vad den indirekta beskattningen angår föreslogs ett avskaffande av alla punktskatter utom sådana som genomförts av sociala skäl — skatt på tobak och alkoholhaltiga drycker — eller eljest hade speciell motivering — bilskatterna. I förslagen ingick även att folkpensionsavgiften samt en allmän del av sjukförsäkringsavgiften skulle — liksom tidigare ATP-avgifterna — erläggas av arbetsgivarna.

Allmänna skatteberedningen var mycket allsidigt sammansatt. Däri ingick sålunda representanter för samtliga demokratiska partier, för löntagare och arbetsgivare, för industri, handel, småföretag och jordbruk samt för statsmakterna. Till sitt förfogande hade den en omfattande expertis. Beredningen var i det väsentliga helt enig.

Det är djupt att beklaga att finansministern inte ville begagna detta unika tillfälle att föra den eljest högst kontroversiella skattefrågan ut ur den politiska stridslinjen genom att söka förverkliga skatteberedningens enhälliga önskemål. Detta skulle enligt vår uppfattning ha inneburit en stor vinning för vårt land och för vår fortsatta ekonomiska utveckling.

Oaktat vad vi här sagt vill vi dock nu betyga vår tillfredsställelse över att finansministern — äntligen — i proposition nr 100 föreslår införandet av en mervärdeskatt i stället för hittillsvarande varuskatt (oms). Därmed har ett välbehövligt och betydelsefullt steg tagits mot en förbättrad ekonomisk politik. Måhända kan detta betraktas som ett tecken på att finansministern så småningom är beredd att överge sin räddhågade inställning i fråga om en reell skattereform och i spetsen för det socialdemokratiska partiet med mera kraft ta itu med den mångfald skatteproblem som behöver lösas för att vår samhällsekonomi skall komma in i sundare banor. Utvecklingen vad gäller skattebedömningen inom arbetarpartiet i

vårt grannland Norge efter det partiet kom i oppositionsställning inbjuder till förhoppningar att även den svenska socialdemokratin inom en ej alltför avlägsen framtid skall revidera sin hittillsvarande stelbenta skattepolitik.

Förslaget om införande av en mervärdeskatt aviserades i årets finansplan. Därvid uttalades, att en central förutsättning från regeringens utgångspunkter var att reformen inte fick leda till en kännbar omfördelning av skattebördan från företag till konsumenter. I proposition nr 100 hänvisas utan någon argumentation till denna »givna» utgångspunkt, och slutsatsen blir dels att samma skattesats skall gälla vid mervärdeskatten som vid omsen, dels att energiskatten skall kvarstå. En följd är ju också förslaget i proposition nr 77 om införande av en löneskatt.

Finansministerns resonemang måste bygga på att den i omsen inbyggda investeringsavgiften har stannat kvar såsom en belastning på företagen och ej i någon mån övervältrats på konsumenterna. Detta är uppenbart orealistiskt. För företagaren är oms på investeringsvaror ej av annan karaktär än övriga omkostnader. Företagarens strävan måste vara att skaffa sig täckning för alla sina omkostnader för att över huvud taget kunna fortsätta sin verksamhet. Det instrument han därvid har till sitt förfogande är prissättningen. Den oms han erlagt tas ut i försäljningspriserna och kommer sålunda att drabba konsumenterna, vilka utöver den öppna omsen får betala en i priset dold oms. Det är endast i den mån konkurrensen med utländska företag är mycket stark och prissättningen på varor betingad av den internationella marknadens förhållanden som svårigheter kan föreligga att övervältra skatten på konsumenterna.

Såväl allmänna skatteberedningen som den särskilt tillsatta utredningen inom finansdepartementet har arbetat från den utgångspunkten att en övervältring sker av den väsentligaste delen av omsen på investeringsvaror (och vissa förbrukningsvaror) och på grund härav räknat med en mervärdeskatt som skulle ge samma inkomst som nuvarande oms. Departementschefen för själv i proposition nr 100 ett liknande resonemang när han anför (s. 42), att det enligt hans uppfattning »ligger ett värde i att kumulativa skatteeffekter kan elimineras i mervärdeskatte-systemet till förmån för en neutralt verkande beskattning». Detta kan logiskt ej betyda annat än att även finansministern är medveten om att nuvarande oms har kumulativa effekter. Detta innebär emellertid att skatten stiger i de olika led som en vara passerar under produktionsprocessen och intill dess varan når konsumenten. Skatten blir med andra ord övervältrad.

Finansministern har sålunda intagit två diametralt motsatta ståndpunkter. Han har resonerat som om omsen på investeringsvaror ej övervältras på konsumenten, och han har gjort gällande att en övervältring äger rum. I det senare avseendet har han stöd i den promemoria angående »Tänkbara effekter av vissa omläggningar av beskattningen» som utarbetats inom finansdepartementets sekretariat för ekonomisk planering och vilken såsom bilaga fogats till proposition nr 100.

Det anförda synes oss visa att finansministern själv med stöd av sina experter anfört en övertygande argumentation för att en övergång till mervärdeskatt ej mo-

tiverat genomförandet av en ny belastning på näringslivet i form av en löneskatt. Eftersom vi i annat sammanhang motionerat om denna skatt, skall vi här nöja oss med detta konstaterande.

Resonemanget har emellertid också betydelse i fråga om energiskatten. Även denna drabbar till en del näringslivet och ökar dettas omkostnader. Finansministern har i förevarande avseende angivit en siffra på 450 milj. kr. Enligt våra på kontrollstyrelsens statistik grundade beräkningar kan man visserligen ej komma högre än till 250 à 300 milj. Det väsentliga är emellertid att det här på nytt är fråga om omkostnader för näringslivet som till allra största delen övervältras på konsumenterna. På grund härav finns det ej fog för finansministerns uttalande att en övergång till mervärdebeskattning i fråga om det nu energibeskattade området skulle motivera en ny belastning på näringslivet — i form av höjd löneskatt.

Av väsentlig betydelse är däremot huruvida en sådan övergång skulle medföra en minskning av statens inkomster — vid ett bibehållande av den föreslagna skattesatsen. Vi har härutinnan gjort omfattande undersökningar under beaktande av den restitution som kan ske för exportindustrins del och därvid kommit fram till att statens skatteinkomster vid en totalbedömning inte skulle påverkas. Det inkomstbortfall som uppkommer i samband med restitution för exportföretag kommer nämligen praktiskt taget helt att uppvägas av de ökade intäkterna på vissa nu energibeskattade områden. Under sådant förhållande och då det från många synpunkter måste anses fördelaktigt — ej minst för exportindustrin i de s. k. skogslänen — att energiskatten avlöses av mervärdeskatt, föreslår vi en sådan omläggning av vår indirekta beskattning.

I och för sig hade det varit lämpligt att vi redan från början i likhet med vad en enhällig skatteberedning föreslagit avskaffat vissa punktskatter, nämligen den särskilda varuskatten på chokladvaror, skönhetsmedel m. m., försäljningsskatten på guldsmedsvaror och äkta mattor, pälsvaruskatten, läskedrycksskatten samt skatten på lättöl. Detta hade föreslagits av allmänna skatteberedningen och tillstyrkts av flertalet remissinstanser. Viss höjning av procentsatsen för mervärdeskatten skulle då erfordras.

Vi delar skatteberedningens principiella uppfattning i detta avseende. Enligt vår mening bör frågan tas upp i samband med den allmänna skattereform varom vi motionerade vid riksdagens början. Vi förordar en riksdagsskrivelse med hemställan härom.

Propositionens förslag till mervärdeskatt lider av vissa brister när det gäller konkurrensen mellan statlig eller kommunal verksamhet och privat sådan. I och med att kommunerna och de statliga verken utgör konsumenter och sålunda ej kan avlyfta mervärdeskatten, ligger det i deras intresse att i möjligaste mån planera verksamheten så att mervärdeskatt ej drabbar dem. Så kan t. ex. landsting finna det förmånligt att ombesörja sin tvätt i egen regi eller genom statligt tvätterier i stället för att anlita privata tvätterier. Vidare kan statliga verk med betydande byggnads- och projekteringsverksamhet — t. ex. försvaret, byggnadsstyrelsen, ar-

betsmarknadsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — finna det fördelaktigt att vidga sin energiverksamhet till nackdel för enskilda entreprenörer och konsulter. Det förhållandet att den eventuella besparingen blott är formell i det att statskassan får motsvarande inkomstminskning torde ej spela nämnvärd roll vid bedömningen. Uppenbarligen kan här uppstå en ej önskvärd snedvridning och ett handlande som från allmänna ekonomiska synpunkter ej är försvarbart. Det är angeläget att regering och riksdag ägnar dessa frågor fortsatt uppmärksamhet och vidtager de åtgärder som må anses befogade för att förhindra sådan snedvridning.

Aberopande det anförda hemställer vi,
att riksdagen måtte

1. besluta, att energiskatten skall avvecklas fr. o. m. ingången av 1969 och det energibeskattade området i stället beskattas genom en mervärdeskatt, samt på grund härav antaga det i proposition nr 100 framlagda förslaget till förordning om mervärdeskatt med de ändringar av 2, 8 och 11 §§, av anvisningarna till 8 och 10 §§ samt av övergångsbestämmelserna som framgår av det följande.

2 §.

Skattskyldig är den som inom landet i yrkesmässig verksamhet omsätter

- 1) skattepliktig vara, byggnad eller tjänst;
- 2) vara som anges i 8 § 1—4, tjänst som avser vara som nu nämnts eller tjänst som anges i 11 § 1, 3 eller 4.

Skattskyldig är — — — genom utförelse.

När särskilda — — — stycket förligger.

Om skatt — — — 60 §§.

(Se vidare anvisningarna.)

8 §.

Från skatteplikt undantages

1) fartyg för yrkesmässigt fiske, bogserbåt, livräddningskryssare, annat fartyg med nettodräktighet av minst 20 registerton, luftfartyg för yrkesmässig person- eller godsbefordran samt del, tillbehör och utrustning till sådant fartyg eller luftfartyg, när varan säljes till fartygets eller luftfartygets ägare eller införes till landet för dennes räkning,

2) krigsmateriel som är underkastad utförelseförbud och del till sådan krigsmateriel, när varan säljes till staten för militärt bruk eller för detta ändamål införes till landet för statens räkning,

3) läkemedel som utlämnas enligt recept eller säljes till sjukhus eller införes till landet i anslutning till sådan utlämning eller försäljning,

4) allmän nyhetstidning,

5) medlemsblad och periodisk publikation, som väsentligen framstår som organ för sammanslutning med huvudsakligt syfte att verka för religiöst, nykterhetsfrämjande, politiskt, idrottsligt eller försvarsfrämjande ändamål eller att företräda vanföra eller arbetshindrade medlemmar,

6) personaltidning, program och katalog, när varan säljes eller utlämnas av utgivare som icke är skattskyldig för annan verksamhet eller införes till landet för sådan utgivares räkning,

7) konstverk, som är hänförligt till tulltaxenummer 99.01—99.03, när konstverket säljes av upphovsmannen på annat sätt än butiksmässigt eller i samband med utställning och när det uttages eller införes till landet av honom eller för hans räkning,

8) varulager, inventarium och annan tillgång som tillhör verksamhet, när överlåtelse sker i samband med överlåtelse av verksamheten eller del därav, fusion eller liknande förfarande,

9) tullfri trycksak och framkallad eller enbart exponerad mikrofilm, när varan införes till landet som gåva eller annars utan vederlag,

10) spritdrycker, vin, tobaksvara, cigarettpapper och cigaretthylsa vid införsel till landet i den ordning som avses i 12 § 4 mom. h) rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521) eller 1 § andra stycket förordningen den 16 juni 1961 (nr 394) om tobaksskatt.

(Se vidare anvisningarna.)

11 §.

Från skatteplikt — — — sådan bärgning,

5) införelse av annons i tryckalster som är undantaget från skatteplikt enligt 8 § 5 eller 6 eller av annons, som avser reklam för skattepliktig vara eller tjänst för utländsk annonsörs räkning,

6) visning av — — — Svensk bilprovning.

(Se vidare anvisningarna.)

Anvisningar

till 8 §.

Undantaget för fartyg gäller — — — skattepliktig vara.

Undantaget för fartyg för — — — detta ändamål.

Undantaget för livräddningskryssare — — — af skeppsbrutne.

Undantaget för allmän — — — varje vecka.

Undantaget för periodisk publikation under 5 gäller svenskt och utländskt alster av angivet slag, som enligt utgivningsplan utkommer med normalt minst fyra nummer om året. Till sammanslutning med huvudsakligt syfte att verka för idrottsligt ändamål hänföres endast sammanslutning som är ansluten till Sveriges riks-idrottsförbund eller Svenska korporations-idrottsförbundet eller är representerad inom

Sveriges olympiska kommitté. Som försvarsfrämjande sammanslutning räknas endast sammanslutning som anges i 1 § punkt 1 kungörelsen den 11 december 1953 (nr 737) angående frivillig försvarsverksamhet eller som har till uppgift att stödja hemvärnets verksamhet.

till 10 §.

Tjänst under — — — är skattefri.

Som skattepliktig uthyrning anses icke tillhandahållande av apparat eller dylikt vid abonnemang på teletjänst eller liknande.

Med servering — — — eller plats.

Som skattepliktig — — — andra lokaler.

Till skattepliktig — — — eller anläggning.

Tjänst som — — — som transporttjänst.

Om den — — — i verksamheten.

Med annonsering — — — s. k. ljustidning.

1. Denna förordning — — — tillämpliga delar.

I samband — — — övrigt följande.

2. Förordningen gäller — — — år 1968.

3. Börjar första — — — första redovisningsperioden.

4. Byggnadsentreprenör och — — — av Konungen.

5. Genom denna — — — iakttages följande.

a) Sista perioden — — — allmän varuskatt.

Den sista — — — även justeringsuppgift.

b) Taxering till — — — samma tid.

c) Taxering till — — — december 1968.

Erforderlig uppgift — — — första stycket.

d) Vid eftertaxering — — — som beskattningsår.

6. Bestämmelser om — — — av Konungen.

7. Genom förordningen om mervärdeskatt upphäves även förordningen den 31 maj 1957 om allmän energiskatt (nr 262) med verkan från och med den 1 januari 1969.

8. Ytterligare föreskrift som behövs för denna förordnings ikraftträdande samt för avvecklingen av den allmänna varuskatten och energiskatten meddelas av Konungen.

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte i samband med en allmän skattereform på grundval av all-

männa skatteberedningens förslag och vad vi i olika motioner anfört förelägga riksdagen förslag om avveckling av de i motionen angivna punktskatterna.

Stockholm den 23 april 1968

Yngve Holmberg (h)

Carl Eskilsson (h)

Allan Hernelius (h)

Gösta Jacobsson (h)

Rolf Kaijser (h)

N. Yngve Nilsson (h)

Ragnar Sveningsson (h)

G. Ivar Virgin (h)
